

KAUKOVAINIO

Kaukovainion suunnittelussa toteutuivat 1960-luvun ihanteet. Alue perustuu liikenteen ulkosityttö-periaatteeseen, viheralueilla on tärkeä rooli ja erilaisten asuinrakennusten lisäksi alueelle osoitettiin runsaat varaukset yleisille rakennuksille ja palveluille. Kaukivainio edustaa hajakeskitysperiaatteen mukaisesti sijoitettua ja keuhkokaaviomallia noudattavaa tyyppillistä suomalaista lähiörakentamista.

Ensimmäisen kerran Kaukivainio esiintyy vuonna 1952 Otto-Iivari Meurmannin ja Aarne Ervin laatimassa Oulun yleiskaavassa, jossa osoitettiin ensimmäiset lähiöt. 1950-luvulla alueelle rakennettiin Hiirosenkodin vanhainkotirakennukset.

Aluesuunnitelman ja asemakaavan laati arkkitehti Pentti Ahola vuonna 1965. Merkittävimmät asemakaavamuutokset ovat olleet Merikotkantien itäpuolen asemakaava vuodelta 1970 ja Maakotkantien eteläpuolen asemakaava vuodelta 1974. Niissä luovuttiin alkuperäisestä puhtaasta liikenteen ulkosityttö-ideasta.

Moderni rakennusperintö

1960- ja 1970-lukujen kerrostalolähiöt syntyivät osana suomalaisen yhteiskunnan suurta rakennemuutosta. Väestön muutto maaseudulta taajamiin edellytti kiivasta rakentamista. Ongelma ratkaistiin toteuttamalla suuria, kerrostalovaltaisia aluerakentamiskokonaisuuksina vanhojen kaupunkikeskustojen ulkopuolelle. 1960- ja 1970-lukujen asuinalueet ovat nousseet vaalittavan rakennusperinnön piiriin. Peruskorjausten ja maankäytön tiivistämisen tarve lähiöissä on ajankohtainen. Vaarana on, että rakennuksia muutetaan, puretaan tai maankäyttöä tehostetaan niin, että ominaispiirteet hämärtyvät ja ajankuva katoaa.

Oulussa lähiöiden modernin rakennusperinnön selvitystyö on aloitettu kesällä 2010 Kaukovainiolta. Työ on käsittänyt rakennuskannan inventoinnin rakennustyypeittäin sekä puistoalueiden inventoinnin ja analyysin. Tavoitteena on ollut koota tietoa alueen syntyhistoriasta ja rakennuskannan sekä viheralueiden ominaisuuksista ja arvoista. Rakennuskannan ja viherympäristöjen arvojen tunnistaminen pohjautuu alueen historian ja siihen vaikuttaneiden ideologioiden tuntemiseen. Työ toimii myös tärkeänä perusselvityksenä alueen suunnittelun tukena.

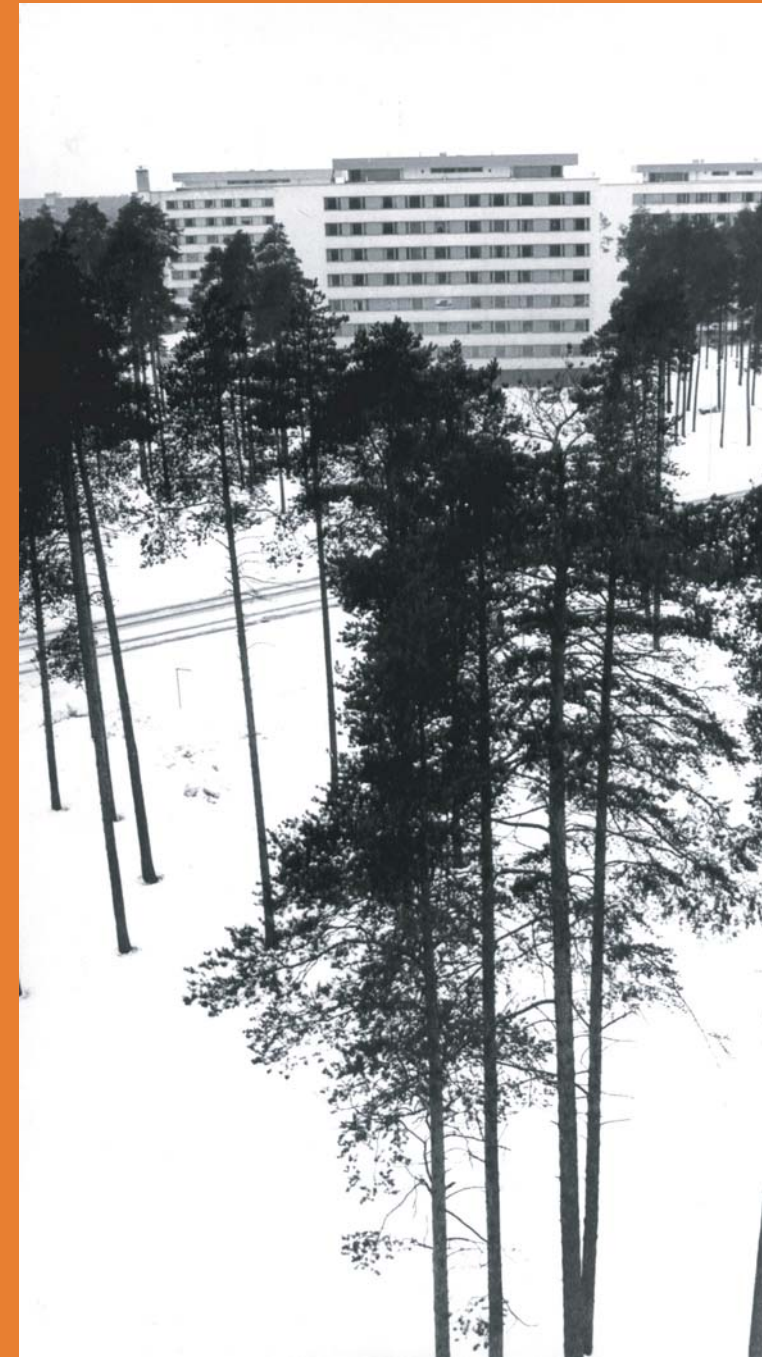
Kaukovainion rakentaminen tapahtui pääosin lyhyen ajan kuluessa vuosina 1965-1974. Rakennukset ovat rakennusajankohdalleen hyvin tyyppillisiä. Alueelle suunniteltiin seitsemän- ja kolmekerroksisia kerrostaloja, rivi- ja omakotitaloja. Rakennusten suunnittelijat ovat olleet pääosin oululaisia arkkitehtejä. Erityisen paljon alueella on Risto Harjun sekä Savolainen&Torvikosken arkkitehtitoimistojen suunnitteleamia rakennuksia. Rakennuksista useimmat ovat säilyttäneet alkuperäiset piirteensä.

Kaukovainion suunnittelutavoitteena oli luoda metsälähiö, jossa säilytetään mahdollisimman paljon luonnonympäristöä. Aluetta kehämäisesti kiertävän ajoneuvoliikennekadun sisään jäivät asuinkorttelit ja niiden keskelle palvelukeskus ja keskuspuisto, josta johtivat jalankulkuyhteydet asuinalueille. Viheralueet olivat keskeisellä sijalla toimintojen erottajina ja virkistystarkoituksissa. Koko asuinalue oli rajattu muusta kaupunkirakenteesta ja teistä suojaavalla vihervyöhykkeellä. Puistoihin oli osoitettu urheilu- ja leikkialueita.

Kaukovainion metsälähiön idea näkyy myös tyyppillisissä metsäisissä katunäkymissä, pihoilla ja puistoalueilla. Metsäiset puistoalueet, kookkaat koivu- ja mäntypuut sekä puiden takaa tielle näkyvät korkeat kerrostalot luovat alueelle ominaisen katunäkymän. Katujen reunassa ja puistoissa kulkevat kevyenliikenteenväylät. Keskuspuistolla on tärkeä merkitys alueen identiteetille. Pihat liittyvät osittain luontevasti ympäröiviin puisto-alueisiin. Pysäköintialueet on sijoitettu lähelle katualueita ja rakennusten keskelle jää väljä suojaavia oleskelualueita. Ennen rakentamista suurin osa aluetta on ollut metsää: alkuperäiset vanhat kookkaat männyt ovat merkittävä maisematekijä koko alueelle.

Oulun kaupunki, rakennussuojeluyöryhmä
Teksti ja graafinen suunnittelu Virva Savolainen
Kuvat Kalevan kuva-arkisto, Susanna Karjalainen ja Virva Savolainen
2010

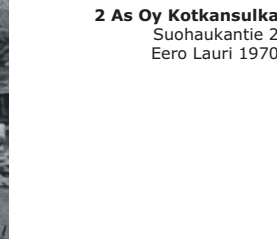
KAUKO-VAINIO

ON MAINIO

METSÄLÄHIÖ

1 As Oy Haukanpesä,
Varpushaukantie 4
Seppo Savolainen ja
Martti Torvikoski 1966

2 As Oy Kotkansulka
Suohaukantie 2
Eero Lauri 1970

13 Koulu-kirjasto
Hiirihaukantie 4
Kaupungin rakennustoimiston
suunnitteluosasto 1970

Kerrostalot

1960-luvun lopulla kerrostalot tehtiin pääosin paikalla rakentaen. Taloissa on nauhamaisesti sommitellut ikkunat ja osin tai kokonaan sisäänvedetyt parvekkeet. Talot on verhoiltu punatiilellä tai nauhamaisilla betonielementeillä. Kerrostaloissa on ollut asunto-osakeyhtiökohtaiset lämpökeskukset, joten joissain taloissa on piippu. Pihoilla on erilaisia autotalleja- ja katoksia. Yhtenäisiä alkuperäiset piirteet säilyttäneitä 1960-luvulla rakennettuja kerrostaloja on Kanahaukan-, Varpushaukan-, Suohaukan- ja Jalohaukanteilla.

1970-luvun kerrostalojen julkisivut verhoiltiin betonisilla ruutuelementeillä, joiden keskellä on ikkunat. Parvekkeet sijoitettiin rakennuksen rungon ulkopuolelle parveketorneihin. Rakennuksissa käytettiin valkeiden pintojen ja yksinkertaisen muodon vastaparinä kirkkaita tehostevärejä. Talot ovat tasakattoisia. Pihoilla on kevytrakenteisia autokatoksia. Tornihaukan-, Tuulihaukan-, Nuolihaukan- ja Ampuhaukantiens varsilla on yhtenäisiä ja alkuperäiset piirteet säilyttäneitä 1970-luvun kerrostalokortteleita.

1980- ja 1990-luvulla rakennetut kerrostalot tavoittelevat postmodernia tyyliä ja poikkeavat alueen vanhemmasta rakennuskannasta.

Rivitalot

Kaukovainion rivitaloista useimmat ovat lauta-tiiliverhoiltuja ja edustavat monia eri tyyppisiä. Yhteistä niille on vähäeleinen moderni muotokieli, yksityisyyden tavoittelu suojaisilla pihalueilla sekä näennäinen mataluus. Todellisuudessa monissa on maantasokerroksen lisäksi maanalainen kerros, jossa on huppeat tilat säilytykseen, askarteluun ja saunomiseen. Alueella on myös kaksikerroksisia rivitaloja. Rivitaloja on Lyijy-, Hauli-, Malja- ja Kultatiellä. Rivitalojen pihapiireissä on alkuperäisiä autotalleja.

Omakotitalot

Kaukovainion omakotialue rakentui hyvin nopeasti asemakaavan vahvistamisen jälkeen entiselle pellolle. Samaa talotyyppiä tehtiin aina koko kortteli tai kadunvarsi, jolloin katunäkymistä tuli yhtenäiset. Matalat ja pelkistetyt rakennukset noudattivat aikansa ihannetta. Alueella on ollut yhtenäisen rakennustavan takia oma identiteettinsä – sitä sanottiin ”arabikyläksi”. Pienet tontit ja kytketty talotyyppi ovat luoneet tiiviille alueelle oman ilmeensä. Taloissa on tapahtunut paljon muutoksia, jotka ovat heikentäneet alueen yhtenäistä ilmettä.

3 As Oy Kaukovainion Sato ja As Oy Sato-Vainio
Jalohaukantie 4,6 ja 8
Salo & Wegelius 1966

4 As Oy Kotkanpoika, As Oy Helatorni ja As Oy Vaskikotka
Vaskitie 6,8 ja 10
Antti Rissanen 1969

5 Kiint.Oy Sato-Martta ja Kiint.OyTenaakkeli
Tuulihaukantie 1 ja 3
Risto Harju 1971
(kuva yllä)

7 As Oy Lyijytie 6
Lyijytie 6
Antti Rissanen 1966

8 As Oy Kaukovainion rivitalot
Helatie 1,3 ja 4
Veijo Kerola 1966

11 As Oy Maljatiien rivitalot
Maljatie 10
Veijo Kerola 1968

12 As Oy Tornihaukka ja Hiiristorni
Tornihaukantie 10
A.E. Talvisara 1971
(kuva alla)

14 Ostoskeskuksen vanhin osa
Hiirihaukantie 3
Uki Heikkinen 1967

15 Päiväkoti-nuorisotalo
Hiirihaukantie 12
Eero Huotari ja Martti Väisänen
1980

16 Kappeli
Hiirihaukantie 6
Veli Karjalainen 1977/2000

KAUKOVAINION RAKENNUKSET

Ennen vuotta 1965
I vaihe 1965-1970
II vaihe 1971-1974
III vaihe 1974-1988
Täydentäminen 1989-2008

